

Vaikka toisin luullaan, Suomessa ei vallitse tiukka *luterilainen* työetiikka, kirjoitti teologi *Jaakko Heinimäki* Metro-lehden kolumnissaan (12.9.) ja viittasi kahteen luterilaisuuden perusdokumenttiin, katekismukseen ja virsikirjaan. Katekismuksessa ei Heinimäen mukaan ahkeruuden jumaloimisesta puhuta yhtään mitään. Sen sijaan sanotaan, että ”Jumala on antanut ihmiselle sekä työn että levon”, ja sitten aletaan kehua lepopäivän pyhittämistä. Sama meno jatkuu virsikirjassa. Tosin sieltä löytyy osasto otsikolla ”Työ”, joka sisältää kahdeksan virttä. Niissä luterilainen työetiikka näyttää tällaiselta: ”Suo minun myötätunnolla/toisia ajatella,/työtovereita kuunnella,/rohkaista kiitoksella” (virsi 518); ”Pois aja pelko työstäni/ja seiso rinnallani./Oi Herra, ilon aurinko,/valaise arkeani” (virsi 519).

Heinimäestä vauhtia ottaen voisi jatkaa ja väittää, että kyseessä on sitkeä kahdensuuntainen harha. Ensinnäkin loputon ja itsetarkoituksellinen ahkeruus tietoisesti kehiteltynä työetiikkana menee Jean Calvinin eikä Martti Lutherin piikkiin. Calvinismi ja muut saman sukuiset protestantismien haarat vaikuttivat aikanaan keskisessä Euroopassa ja sitten siirtolaisvirran myötä jenkeissä. Toiseksi yltiöpäinen ahkeruus käytännön etiikkana on

täällä ollut jo kauan ennen luterilaisuutta. Kyse on kylmän ja ankaran pohjoisen maan metsästäjien, raivaajien ja viljelijöiden yksinkertaisesta pakosta: ken ei täällä ole työtä tehnyt, ei hänelle ole juuri ruokaakaan riittänyt.

Kyse ei siis ole luterilaisesta vaan agraarisesta työetiikasta. Lutherin merkitys on kääntynyt nurin hiukan samalla tavalla kuin Hammurabin. Hammurabi laati lakinsa (”silmä silmästä, hammas hampaasta”) *kohutuullistamaan* silloisia käytäntöjä, joissa rikoksen tehneelle kostettiin moninkertaisesti tehty teko. Vastaavasti tiukka ja ahdas työetiikka ei täällä ole Lutherin opin syytä – mutta sen lientymisen saattaa kyllä olla. Sillä onhan se lientynyt. Näkyvin ilmaus tästä on tämä meidän hyvinvointivaltiomme sosiaaliturvimeen, lomineen ja eläkkeineen.

Euroopan historian professori *Laura Kolbe* täytti syyskuussa 50 vuotta, minkä kunniaksi Helsingin Sanomat haastatteli (9.9.). Keskeiseksi teemaksi nousi tietysti yliopisto:

”Meillä on ollut huippuyliopisto jo 367 vuotta! Se on kasvattanut nuoria isänmaan ja ihmiskunnan palvelukseen. Pääomaköyhässä maassa pääoma eli sivistys on ollut korvien välissä.”

Kolbea hermostuttaa nyt maahan haikailtu yksityinen amerikkalaistyylinen yliopisto, sillä se

estäisi tasa-arvoisen mahdollisuuden kohota yhteiskunnassa opintojen kautta:

”Luokkaretken perinteinen väylä sulkeutuisi. Suomessa suurmiehet ovat kuitenkin nousseet matalista torpista. Maalta on tultu kaupunkiin. Se on ollut maan voima. Tuotospanosyliopistot eivät tuota kansallista parasta vaan vastaavat elinkeinon elämän tarpeisiin.”

Tällä palstalla viime numerossa YP suositteli luettavaksi Tieteessä tapahtuu -lehdessä julkaistun Osmo Kivisen arvion Jorma Sipilän kirjasta ”Valta yliopistossa”. Meille on kummasteltu, miksi YP näin teki, vaikka Kivinen on kirjoittanut samassa Tieteessä tapahtuu -lehdessä poikkeuksellisen aggressiivisesti Sipilästä. Kyseessä oli useammassa numerossa 2005 käyty debatti Jorma Sipilän ja Tiia Vuorisen esittämästä metodikritiikistä, jossa nämä manasivat Kivisen tutkijaryhmän raportin yliopistojen tuottavuudesta maanrakoon. Eikö YP siis ollut tästä tietoinen?

Totta kai YP oli tästä riidasta tietoinen – juuri siksihän me Kivisen arviota suosittelimme! Jos Osmo Kivinen joutuu Jorma Sipilän ”vihollisenä” tekemään noin myötäsukaisen arvion kuin teki, Sipilän kirjan täytyy olla todella hyvä (se myös on). Kivinen toki on arviossaan eri mieltä Sipilän kanssa jois-

takin asiakysymyksistä, mutta tekstin pääote on vallan arvostava ja lähinnä hyväntahtoisesti naljaileva – ja sitä paitsi arviosta edelliseen Tonavaan napattu siitaatti sisälsi kaikessa kärjistyssä hauskuudessaan osuvan ytimen. Juuri Kivisen tiivistämiä piirteitä edustavia ”suurmiehiä” me suurissa ikäluokissa joukolla arvostamme – verrattuna menneiden aikojen kökkötraktoreihin (kuten Ahti Karjalainen, Väinö Tanner, J. K. Paasikivi).

Ilta-Sanomien toimittaja *Sakari Nupponen* referoi ja kommentoi lehdessään näyttävästi (11.9.) Timo Karjalaisen avautusta ”Ikämiehiä halvalla”, joka ilmestyi YP:n viime numerossa. Karjalaisen jutun ytimenä oli yritys kuvata, kuinka paljon miehet tavallaan menettävät eläketuloja ja vanhuushoivaa kuollessaan keskimäärin 9 vuotta nuorempana kuin naiset. Sakari Nupponen jatkaa pohtimista näin:

”Naisen euro on 80 senttiä, kuuluu nykyinen totuus. Silloin puhutaan tulonhankkimisesta. Arkinen havainnointi paljastaa, että meno- ja kulutuspuolella naisen euro kipuaa helposti 1,20 tai 1,50 euroon – miehen tyytyessä ansaitsemaansa euroon tai vähempään. Eikä kyse ole vain miesten ja naisten hiustenleikkuun erilaisesta hinnoittelusta.

Toinen virallinen totuus liittyy kotitöihin. Naiset tekevät niitä edelleenkin enemmän, jos tilastoidaan perinteiset kotityöt. Karvas ja todellinen totuus paljastuu sitten, kun ikääntyneen pariskunnan mies kuolee. Leskeksi jääneen naisen on luovuttava mökistään, autostaan, veneestään tai omakotitalostaan, kun autonkuljettaja-huoltomies on poissa.”

Espoo vaatii vastedes koulu-laisten vanhemmilta luvan siihen, että lapset voivat kouluaikoina osallistua vierailulle Helinä Rautavaaran museoon. Näin päätti Espoon opetuslautakunta 25.9. kristillisdemokraattisen jäsenensä aloitteen pohjalta. Hänen mukaansa kyseinen museo ei esittele kulttuureja vaan nimenomaan *pakanauskontojen* rituaaleja ja pyhiä esineitä. Vierailujen työpajoissa on tehty ”alttareita ja uhreja”. Lautakunnan saaman selvityksen mukaan ne tosin liittyivät pyhänmiesten päivää muistuttavaan Meksikon kuolleiden päivään, ja ”alttarille uhreiksi” askarreltiin paperikukkia ja muovailuvahaliskoja (HS 29.9.).

Espoon opetuslautakunnan päätös on ryhdikäs. Vainajien haudoilla käyvät meksikolaiset tosin ovat omasta mielestään kristittyjä, mutta vääräoppisia he ovat. Toivottavasti Espoossa myös kyetään estämään se jumalaton meno, että haudoille tuodaan jouluattona kynttilöitä.

Pakanaopetus on muutenkin ilman muuta tyystin kiellettävä, mikä tarkoittaa myös esim. Harry Potter -kirjojen ja -elokuvienvieltoa. Niissä ihmisiä opetetaan harjoittamaan taikuutta. Taikuuttahan ei ole olemassa, joten on väärin opettaa ihmisiä harjoittamaan sitä. Stephen King kertoo (kirjassa ”Stephen King ja kauhun anatomia”, Mabase 1991, s. 21) pelkäävänsä nukkua hotelleissa, koska niiden sänkyjen alla asuvat hirviöt saattavat yöllä käydä kimpuun. King toteaa, ettei hirviöitä tietenkään ole olemassa, mutta kun hän nukkuu valot päällä, ne eivät uskalla tulla esiin.

Unet ovat useimmiten tosi huo-noja tarinoita. Niiden motiivi jää hämärän peittoon, niiden kuvasto yhdistelee mielivaltaisesti mitä sattuu, stoori etenee kaoottisesti ja ennen kaikkea: ne päättyvät juuri silloin, kun alkaa tapahtua. Kuten seuraavassa. Olimme siinä vaimon kanssa heräilemässä tutulla kesämökillä, kun yhtäkkiä makuuhuoneen ovelta alkaa kuulua kova rynkytys. Sitten ovi avautuu ja ovensuusta katsoo ihminen, jota en ole koskaan nähnyt. Ja sanoo: ”Minusta tuntuu, että teidän taloonne saapui äsken Ruotsin kuningas.” Ja sulkee oven. Minä miettimään, että millaisen avauksen kanssa asiaa on ryhdyttävä tarkistamaan. Mietin kuumeisesti, ja yhtäkkiä mieleen välähtää tiukka ja tarkka repliikki, jonka keksimisestä mieli rauhoittuu ja voimaantuu. Siirryn makuuhuoneesta eteiseen ja sanon kuuluvalla äänellä: ”Kungen, är du här?”

Ja, tietenkin, samassa heräsin. Täysin tietymättömiin siis jäi, oliko Ruotsin kuningas tosiaan ehtinyt poiketa meidän mökille sen jälkeen, kun oli vierailut Nalle Wahlroosin kartanolla. Jos nimittäin oli, hänellä olisi varmasti ollut jotain olennaista kerrottavaa. Olisiko se liittynyt maittemme tuleviin sotilaspoliittisiin ratkaisuihin? Tai tyttärensä Madden henkilökohtaiseen tulevaisuuteen? Tai ehkä vertailuun Wahlroosin pompöösien kartanon ja meidän luonnonmukaisen maalaisidyllimme kesken?

Ikinä en saa tietää, ja vähempikin riivaisi. Siksi kallistun jyrkästi YP:n taitajan *Raili Siliuksen* kiteyttämän johtopäätöksen kannalle: yöllä pitää nukkua eikä katsella unia.